

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022
DEKABR
№47

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.taqqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
6-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-6**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-6**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 46-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 декабрь 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 10 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Хорижий тиллар факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Проф. Хамидов Мухаммадхон Ҳамидович «ТИИМСХ»

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ЖУРНАЛИСТИКА

1. Jartubaeva Biybisara Kuwanishbaevna	
PR MATN NAZARIYASI VA ULARNING QO'LLANISH O'RINLARI.....	7

ЖУРНАЛИСТИКА

PR MATN NAZARIYASI VA ULARNING QO'LLANISH O'RINLARI

Jartibaeva Biybisara Kuwanishbaevna

Qoraqalpog' davlat universiteti talabasi

Telefon: +998 90 263 32 10

biybisarajartibaeva@gmail.com

ANNOTACIYA: Maqolada PR matn belgilari, vazifalari va PR matn turlari, ularning to'g'ri qollanilishi yanada bir-biridan farqi haqida, ularning ahamiyati yoritilgan.

KALIT SO'ZLAR: PR matn, fon feature, image article, rasmiy intervyu, case story, tarjimai hol, byliner, GXQ bayonoti, taklifnoma, prospect, brashura, buklet.

PR-matn - bu yashirin (yoki ozroq - to'g'ridan to'g'ri) asosiy PR-mavzuning oshkoralik kapitalin shakllantirish yoki ko'paytirish maqsadlariga xizmat qiluvchi ommaviy kommunikatsiya matnlarining bir turi, qog'oz yoki elektron uzatuvchi yozma matn. Tashqi yoki ichki ko'pchilik uchun mo'ljallangan mualliflik kontekst ham hisoblanadi (Krivonosov A. D. ta'rif).

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha professional adabiyotlarda PR-matn tushunchasining bitta nechta ta'riflari mavjud va ko'pincha u A. D. Krivonosov ta'kidlagani kabi, «matbuot uchun materiallar» atamasi bilan almashtiriladi. Chumikov ta bunday materiallarning ikkita guruhini aniqlaydi - «yangilik choralarin tashkil etish va o'tkazish jarayonida tarqatish uchun materiallar» va «OAV da to'g'ridan-to'g'ri e'lon qilish uchun materiallar». Shu bilan birga, PR matni jurnalistik va jamoatchilik bilan aloqalarning janrga yaqinligi va umumiy maqsadlari sababli ko'pincha jurnalistik matnga o'xshab ketad. Jurnalistik matnnan farqli o'laroq, PR matni istemolchi va jamoatchilik manfaatlarini aks ettirishi bilan ajralib turadi. Jurnalist xolisonalikka intilayotgan bo'lsa, PR bo'yicha mutaxassis tashkilot manfaatlarini qo'yadi va himoya qiladi.

PR matnning belgilari :

- ommaviy kommunikatsiyalar sohasida vazifalari ;
- PR ning asosiy mavzusi tomonidan boshlangan ;
- maqsadli auditoriya guruhlaridan biriga qaratilgan ;
- PR matnlarini qamrab oladi ;
- ommaviy axborot vositalari qirg'oqlari tarqatiladi ;
- yashirin yoki xayoliy mualliflikka ega.

A. D. Krivonosovning fikriga qaraganda, PR-axborotni ijtimoiy axborotning o'zidan ajratib turadigan asosiy tavsiflar - inisiatsiya, optimallashtirish va selektivlik hisoblanadi. Ijtimoiy axborotning bir turi sifatida PR-axborotning manbai inson faoliyatidir ; PR-ma'lumot har doim tashkilotning, kompaniyaning tashabbusi bilan paydo bo'ladi, ishlab chiqariladi va maqsadli jamoatchilik o'rtasida tarqatiladi. Boshqacha qilib aytganda, PR matnlarini tashkilotning o'zi tomonidan yaratiladi.

Ommaviy yozma kommunikatsiyalarda mudom zamonaviy PR matnlari funktsiyalarini bajaradigan matnlar mavjud bo'lgan, birinchi navbatda, bu ma'lumki bitta ijtimoiy mavzu uchun uyg'un aloqa muhiti shakllantirishdir. Boshqacha qilib aytganda, ma'lumki bitta rasmni yaratuv va saqlash. Birinchi PR-matnlarning paydo bo'lishin tegishli farqlarga ega bo'lgan ijtimoiy institut sifatida jamoatchilik munosabatlar shakllanishining turli davrlari bilan bo'lishi mumkin - nazariylik asos, ta'lim tuzilmalari va normativ -huquqiy hujjatlar. Rossiyada jamoatchilik menen aloqalarning yetarli darajada institutsional rivoji sharoitida PR matnlarining bo'lak PR vositasi sifatida paydo bo'lishi xolos 1990-yillarda sodir bo'lgan (bu davrda jamoatchilik bilan aloqalarning ilmiy va ta'lim amaliyoti sifatida shakllanishi sodir bo'lgan). Shu bilan birga, PR matnlari jamoatlik kommunikatsiyalari taraqqiyotining institutsional davridan avvalgi davrida mavjud bo'lgan degan fikr ham bor.

Ayni vaqtda klassik turlardan (fon, voqea hikoyasi) internet texnologiyalarining rivoji sababli vujudga kelgan yangi formatlarga (yangi media-reliz yoki press-reli) PR matnlarining juda ko'p turlari bor.

Boshqa har qanday aloqa sohasida bo'lgani kabi, jamoatchilik bilan aloqalarda ham matn o'z manbasiga ega. PR matnining manbalari asosiy PR mavzusi (asosiy manbalar) tomonidan boshlangan ma'lumotlarni o'z ichiga olishi mumkin yoki o'zi haqidagi ma'lumotlarga (ikkilamchi manbalar) asoslangan bo'lishi mumkin.

Boshlang'ich yozma manbalarga boshqarish aloqalari uchun vosita bo'lgan har xil rasmiyat hujjatlar kiradi :

- direktiv va boshqarish hujjatlar (qonunlar, qarorlar, farmoyishlar va boshqalar)
- boshqarish va tashkiliy hujjatlar (rejalar, qoidalar, dalolatnomalar va boshqalar)
- moliyaviy hujjatlar (moliyaviy hisobotlar)
- buxgalteriya hujjatlari

Bo'lak, boshlang'ich ogzaki manbalardi ajratib ko'rsatish zurur, masalan, PRning muayyan asosiy mavzuin ifodalashchi tashkilot yoki kollegial organning birinchi yoki rasmiyat shaxs xabarlar.

PR matnlarining asosiy manbalaridan farqli o'laroq, ikkilamchi manbalar to'g'ridan- to'g'ri mavzudan kelib chiqmaydi, balkim mavzu bo'yicha jamoatchilik nuqtai-nazarin aks etadi. Ko'pincha ikkinchi darajali manbalar so'zlashlar, ommaviy axborot vositalaridagi nashrlardir.

Funkciyalar

PR matni ommaviy aloqa vositasi bo'lganligi sababli, matnning funkciyalari umumiy jamoatchilik menen aloqalar funkciyalarin ham aks qildiradi. Birinchi navbatda, PR matnining funkciyalari quyidagilarni o'z ichiga olishi zurur :

Asosiy funkciyalari:

axborot ;

kognitiv;

antologik (umumiy madaniy reja matumotlarini uzatish);

ommaviy gapirishni yaratish funkciyasi (mavzu bo'yicha jamoatchilikning maqsadli guruhining mavjud vakilini ishlab chiqarish yoki o'zgartirish).

Periferik funkciyalar

- kontakni sozlash funkciyasi (tabriklar, baylaynerlar)
- estetik (chiroyli effekt yaratishda ko'rinadigan bo'ladi: tabriklar, taklifnomalar)
- ekspressiv (matn muallifining hissiy-baholash munosabatida ko'rinadigan bo'ladi)

Fon - mavjud, voqealarga asoslangan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan PR matn turi. Backgrounder - bu mavzu, voqea yoki shaxs haqida qo'shimcha ma'lumot. Qoidaga ko'ra, bu bitta aniq mavzuni o'z ichiga olgan yoki asosiy vaziyatlar tahlilin o'z ichiga olgan hikoya qilish usulida tuzilgan yagona va toliq matn, «hikoya».

Featurer inglizchadan «feature story» - sxema bo'yicha norasmiy, informacion usulda tuzilgan bosma bo'lib: tavsif - tushuntirish - baholash. Bu PR xizmetlarin va ommaviy axborot vositalari o'rtasidagi umumiy aloqa shaklidir.

Farq - bu kompaniya, uning vakillari, kompaniya faoliyatning ayrim tomonlari paydo bo'ladigan yoki eslatib o'tiladigan «qiziquvchi o'qish» turi. Asosiy vazifa - kompaniyani ommaviy axborot vositalarida o'quvchi uchun eng jozibali kontekstta va kompaniya uchun qulay sharayatta eslatib o'tish.

Image article - tashkilot, mahsulot yoki shaxsning ijobiy imidjin yaratish yoki saqlashga xizmat qiladi. Tasvirlanadigan maqolaning tashqi belgilari: muallif imzosining yo'qligi (ba'zan u mavjud, lekin kamdan-kam hollarda mashhur mualliflarga tegishli), rasm xarakteridagi fotorasmlar, asosiy PR ning korporativ identifikatori elementlari bilan materialning dizayni.

Rasmlil intervyu - bu turdagi PR matni tashkilotning birinchi (yoki rasmiyat) bilan suhbat matnidir. Asosiy farqi - suhbatdosh nomidan faktlar yoki voqealar haqidagi ma'lumotlarni taklif qilish bo'lib, maqsad suhbatdoshning mulohazalari asosida ma'lumotnu jamiyatga yetkazishdir. Bu turdagi media matnda tuzilma ma'lumot to'plash usuli bilan mos keladi.

Case story - (inglizcha «case story» dan) - ommaviy axborot vositalarida ham bepul (bu redaktorlar va jamoatchilikni qiziqtirgan materiallarga tegishli) va reklama baholarida chop etish uchun mo'ljallangan PR matn turi. Bu turdagi PR matnning farqi shunda, bu bosma bo'lak holat yoki muammoni ko'rib chiqadi. Bunday materiallarning bosma etilishi kompaniyaning

shaffofligini ko'rsatadiki, bu esa qulay joylashuvga yordam beradi.

Tarjimai hol - bu PR-matnning bitta turi bo'lib, u mavzu nuqtai-nazaridan zarurli bo'lgan PR xodimi haqida faktik ma'lumotlarni taklif etadi. Bu xizmatchilar almashuvi davrida tashkilot aloqalarining ajralmas bo'lagidir. Ichki va tashqi PR uchun ishlatilishi mumkin.

Byliner (inglizcha by-lyner - «chiziqli ostida») - bu jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis tomonidan yozilgan, lekin tashkilot mansabdor shaxsi tomonidan imzolangan, ma'lumki bitta voqea yoki mavzuga moljallangan nominal yoki mualliflik matn. Bunday maqolalar o'sha mansabdor shaxsni ekspert sifatida bildiradi.

GXQ bayonoti - ommaviy axborot vositalariga bayonot PR matnining bir turi bo'lib, uning maqsadi tashkilotning har qanday masala bo'yicha faoliyatini tushuntirishdir. Amerika jamoatchilik bilan aloqalarda u «ishga layoqatlilik qog'ozi» deyiladi. Matbuot bayonotining tuzilishi press-relizdikiga o'xshaydi, lekin unnan farqli o'laroq, bu turdagi matnda ko'chirib olishlar bo'lmaydi.

Taklifnoma - qabul qiluvchi qatnashishga taklif etilgan voqea (hodisa) haqidagi matn. To'g'ridan-to'g'ri yoki yakka-yolg'iz pochta qirg'oqlari yoki ommaviy axborot vositalari orqali tarqatiladi. PR-matn turlaridan biri sifatida u farqli mustasnalarga ega bo'lib, aloqa siyosatini tashkil etishda, ayniqsa ommaviy axborot vositalari bilan aloqalarni o'rnatishda zarurli vazifani bajaradi. Taklifning maqsadi, ilojda asosiy mavzu uchun muhim odamlarning ishtirok etishini ta'minlashdan iborat. Taklifnomada tadbirning biror kishiga yaqin odamlarni, uni o'tkazish binosi, sanasi va vaqti, qatnashish shartlari haqidagi matumotlar bo'ladi.

Prospekt - bu ko'p sonli fotorasmlar, jadvallar, diagrammalar mavjud bo'lgan ko'p varaqli bosma. U nufuzli farqqa ega va turli umitilmas sanalar va yubileylar munosabati bilan chiqariladi. U bukletdan katta ko'lamdali bilan farqalanadi.

Brashura - kitob tarzida tayyorlangan va tigilgan reklama bosmaga nashri, qoida tariqasida, varaqlar soni 48 dan oshmaydi. Tarkib va dizaynga katta e'tibor beriladi. Sababi, bu PR materiali tashkilot imidjini ko'rsatadi. Brashuradan ichki va sirtqi auditoriya uchun axborot PR matni sifatida foydalanish mumkin. Bosmaning bir nechta asosiy maqsadlari bor: maqsadli auditoriyani tashkilot haqida xabardar qilish; tovar va xizmatlar yoki faoliyatning afzalliklarini toliq xarakteristikalash.

Buklet - bitta bosma bevaraqa tikilgan holda tayyorlangan bosma ko'rinishidagi PR-matn turi. Bu kompaniyani ommalashtirish va munosib imidjga erishish uchun turli maqsadli auditoriyalarga kompaniya taraqqiyotining yo'nalishlarini taklif qilishning eng keng tarqalgan axborot shakllaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bevaupov V. V. Reklama v kommunikatsionnom jarayone. Voronej: Kvarta, 2003 —144 s.
2. Bevaupov V. V. Reklama i svyazi s obshchestvennost'yu: nazariya i praktika. Voronej: Izdatel'skiy dom VGU, 2015 — 372 s. (v soavtorstve)
3. Reklama i svyazi s obshchestvennost'yu: nazariya i praktika professional'nogo tvorchestva. / Pod red. M. A. Shishkinoy. 4. 1. SPb., 1998; 4. 2. SPb., 1999.
4. Katlip, Skott M., Senter Ollan, X., Brum Glen, M. Pablik rileyshenz. Nazariya i praktika. / 8-e izd.: Per. s angl.: Uch.pos. — M.: Izdatel'skiy dom « Vil'yams», 2005. — 624 s.: il. — Poral. tit. angl
5. Raxmanin L. V. Uslubshunoslik dalovoy rechi i redaktirovanie slujebnix dokumentov. M., 1997.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 6-ҚИСМ

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.12.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000